

Politik Bilim

“Beyin Mezarlığı: Türkiye...”

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; hagoker@ttmail.com

Ülkemizin seçkin beyinlerinden, halk sağlığı önderi
Prof. Dr. Nusret H. Fişek’in anısına, saygıyla...

Başlığı, Prof. Dr. Nusret H. Fişek’i, ölümünün 21. yıldönümünde anmak için Ankara’da düzenlenen, benim de katıldığım, ‘**Düşünce Ortamı**’nın (03.11.2011) konu başlığından ödünç aldım. Konuyu, o ortamda da belirttiğim gibi, iki türlü de yorumlamak mümkün. Bir ülke düşünün ki, mevcut beyin gücünün en seçkin kesimlerini yok ediyor ya da bu gücün ülkeyi terk etmesine neden oluyor. Böyle bir durumun ortaya çıkması, ya mevcut siyasî iktidarın kendi kurulu düzenini (‘müesses nizâmını’) sürdürebilmek ya da onun yerine gelenlerin ülkede kendi iktidarlarını tesis edebilmek için yaptıkları siyasî-ideolojik tasfiye sonucu olur. Böyle bir ülke, ister beyin gücünü ülkeyi terk ettirerek, isterse fiilen yok ederek tasfiye etmiş olsun, gerçekten bir ‘beyin gücü mezarlığı’dır artık...

Ne var ki, eğer, bunu yapan siyasî kadrolar, kendi iktidarlarını sürdüremezler de işbaşından uzaklaştırılabilirlerse ve eğer, o ülkedeki kültür birikimini tümüyle yok edememişlerse, o ülkede, o kültür tabanı uygun iklimi bulduğunda yeniden seçkin beyinler üretebilir.

Nazi rejimi döneminde pek çok seçkin beynini kaybeden Almanya’nın bu rejim yıkıldıktan sonra, bilim adamı üreten, bilim üreten mümbit toprağının yeniden yeşermesi gibi...

Ya da Türkiye’de, 1940’lı ve 50’li yılların karanlığından (**bknz.** Gönenç, Güney [2011], **Karanlık Zamanların Şarkısı**, Yeni Umut Yayınları) sonra ortaya çıkan, 60’lı yılların uygun ikliminde, yeniden ve ülke için yeni fikirlerle birlikte yeşeren beyinler, örneğinde olduğu gibi...

Gerçekten de, 1930’lu yıllarda faşizmin karanlığından kaçıp Türkiye’ye sığınan Alman bilim adamlarının geri püskürtüldüğü; Niyazi Berkes, Behice Boran, Pertev Naili Boratav, Muzaffer Şerif Başoğlu, İlhan Başgöz, Nabi Dinçer, Mübeccel Kıray, Azra Erhat, Agop Dilaçar gibi bilim insanlarımızın üniversiteden uzaklaştırıldığı; Köy Enstitüleri’nde yakılan ışıkların köreltildiği ve bunların ardından Nazi Almanyası’yla uyum sağlamış, hâtta Nazi Partisi’ne üye olmuş Alman bilim adamlarının getirildiği; Köy Enstitüleri’nin ışığının bütünüyle söndürüldüğü 40’ların, 50’lerin karanlığından sonra böyle oldu. 12 Eylül’ün zifîrî karanlığından sonra da, o yıllarda meydana gelen çok ağır beyin kaybının, 90’lı yıllarda, kısmen de olsa telâfi edilmesine çalışıldı...

Ama, bir de şöyle bir ülke düşünün: O ülkedeki düzeni kuran ve sürdürenlerin dayandığı düşünce ya da inanç sistemi özgürce düşünen, merak eden, sorgulayan ve sorgulamada herhangi bir tabu tanımayan beyinlerin ortaya çıkmasına hiçbir biçimde izin vermiyor... Ve o ülkedeki düzenin sahipleri, yarattıkları bu çoraklığı bütünüyle dogmaya bağlı bir toplum kültürüne dönüştürebilecek ve bu kültürün kuşaktan kuşağa devrini sağlayabilecek kadar uzun bir tarih kesitinde işbaşında kalabiliyor...

İşte o ülkede artık özgürce düşünen, gerçekten ‘beyin’ denmeyi hak eden beyin çıkmaz ki, yok edilsin! Yâni, arada tek tük belki çıkar ama, ne iktidar gücünü elinde tutanlar bunun farkına varır ne de o ülkenin toplumu... O istisnalar, kendi dünyalarını kendileri yaratır ve o dünyada kendi fikir zenginlikleriyle ama tek başlarına yaşar ve göçer giderler. Asıl beyin mezarlığı, benim kanımca, o tür bir ülkedir. Çünkü orada doğan her beyin doğumuyla birlikte fikren ölüme mahkûmdur. Yaşıyormuş gibi gördüklerimiz, sâdece biyolojik varlıklarını sürdüren beyinlerdir.

En iyimser bakış açısıyla bile, en azından XIX. Yüzyıl'ın başına kadar olan dönemdeki Osmanlı İmparatorluğu böyledir. Orhan Burian'ın, “...*Dilimizin de düşünce dünyamızın da tek büyük klasığı odur.*” dediği Evliya Çelebi'nin ve yarattığı eserin, bu imparatorluk ve ahalisi farkına bile varmamıştır (bknz. Arıkan, Zeki, **CBT**, 07.11.2011). Konuya devam edeceğim.

CBT. 11 Kasım 2011